Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetusministeri Li Andersson

Eduskunta

Valtionvarainvaliokunta

Sivistys- ja tiedejaoston kokous 11.11.2020

Hallitus esittää vuoden 2021 talousarvioesityksessä merkittäviä uusia panostuksia kasvatukseen ja opetukseen. Lisärahoitusta esitetään varhaiskasvatuksen ja opetuksen laadun, tasa-arvon ja hyvinvoinnin edistämiseen, jatkuvaan oppimiseen, harrastustoiminnan laajentamiseen sekä oppilas- ja opiskelijahuollon laajentamiseen. Myös ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen esitetään huomattavia lisäyksiä.

Hallitus jatkaa kolmivuotisia varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämishankkeita, joiden tavoitteena on parantaa lasten ja nuorten oppimistuloksia ja vähentää eriarvoistumista.

Varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmaan varataan yhteensä 50 milj. euroa. Ohjelmassa kehitetään mm. kolmiportaisen tuen mallia ja pilotoidaan kaksivuotista esiopetusta. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu on tarkoitus toteuttaa vuosina 2021-2024 ja kokeilun myötä kaksivuotisen esiopetuksen piiriin pyritään saamaan 10 000 lasta.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennetaan 70 miljoonalla eurolla. Maksujen alennus on tarkoitus toteuttaa siten, että tulorajoja korotetaan 31 prosentilla ja samalla toisen lapsen enimmäismaksu lasketaan 50 prosentista 40 prosenttiin. Uusien maksujen on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2021 alkaen. Toimenpiteen johdosta arviolta 20 000 perhettä siirtyy nollamaksuluokkaan.

Hallitusohjelman mukaisesti kehitetään varhaiskasvatukseen soveltuva tuen rakenne. Tuen rakenteen toteuttamiseen varataan vuosittain 15 milj. euroa. Kyseessä on uusi rakenteellinen toimi varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseksi. Vuonna 2021 varoja käytetään myös tuen rakenteen kehittämistyöhön.

Perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmaan varataan yhteensä n. 83 milj. euroa vuodelle 2021. Ohjelman tavoitteena on vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa, tukea opettajuutta sekä vahvistaa perusopetuksen laatua. Hankkeella pyritään puuttumaan mm. oppimistulosten eriytymiseen, vahvistamaan oppimisen tukea ja koulutuksen laatua sekä tukemaan joustavia ja yksilöllisiä siirtymiä varhaisina vuosina. Osana laatu- ja tasa-arvo-ohjelmaa käynnistetään sitouttavan kouluyhteisötyön toimintamalli, johon suunnataan 8 miljoonaa euroa. Toimintamallin tarkoitus on ehkäistä koulupudokkuutta ja lisätä sitoutumista koulunkäyntiin ja kouluyhteisöön.

Perusopetuksen oppilaiden koulupäivään liittyen hallitus esittää koulupäivän yhteydessä tapahtuvan harrastustoiminnan laajentamiseen 14,5 milj. euroa ns. Suomen Islannin mallin luomiseksi. Rahoituksen lisäys on pysyvä.

Oppivelvollisuus laajennetaan jatkumaan toiselle asteelle 18 ikävuoteen asti. Samalla toteutetaan toisen asteen opintojen oppimateriaalien ja yli 7 km koulumatkojen maksuttomuus. Uudistus tulee voimaan vuoden 2021 syyslukukauden alusta lukien ikäluokka kerrallaan ja on täydessä volyymissa vuonna 2024. Asiaan on varattu lisärahoitusta 22 milj. euroa vuonna 2021, 65 milj. euroa vuonna 2022, 107 milj. euroa vuonna 2023 ja 129 milj. euroa vuonna 2024. Hallitus tulee esittämään täydentävässä talousarvioesityksessään edellä mainitun vuosikohtaisen kustannusten jakautumisen muuttamista siten, että vuodelle 2021 kohdentuu 27 milj. euroa ja vuodelle 2023 102 milj. euroa. Muutos johtuu oppivelvollisuuden laajentamisen ensimmäisen vuoden kustannusten tarkentumisesta lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa.

Määrärahavaikutusten lähtökohtana on, että oppivelvollisuuden ja maksuttomuuden piiriin tulevat toisen asteen koulutuksen aloittavat ikäluokat syyslukukauden alusta 2021 lukien.

Oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistamiseen perusopetuksessa ja toisella asteella varataan 10 milj. euroa vuonna 2021, 20 milj. euroa vuonna 2022 ja 29 milj. euroa vuodesta 2023 lukien. Tarkoitus on luoda oppilas- ja opiskelijahuoltoon sitova mitoitus perusopetukseen ja toiselle asteelle.

Lukiokoulutukseen esitetään 3,25 milj. euroa lukiolain ja lukiouudistuksen toimeenpanon jatkamiseen. Uudet opetussuunnitelman perusteet otetaan käyttöön elokuussa 2021. Sen myötä vahvistuu lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavan opiskelijan oikeus saada säännöllisesti tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta. Lisäksi opiskelijalla, jonka opiskeluoikeus lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai joka on ilmoittanut eroamisestaan, on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa. Samaten lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella henkilöllä, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa, on oikeus saada jatko-opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin liittyvää ohjausta. Lukiokoulutusta suorittavalla opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, olisi myös oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti.

Lukiokoulutuksen laadun kehittämiseksi käynnistetään laatuohjelma, johon tullaan kohdentamaan vuosina 2021 ja 2022 yhteensä 15 milj. euroa kertaluonteisena tulevaisuusinvestointina. Hallitus tulee esittämään vuodelle 2021 tarkoitukseen 5 milj. euroa täydentävässä talousarvioesityksessään. Lukiokoulutuksen laatuohjelma vastaa osaltaan toimintaympäristön muutoksien aiheuttamiin haasteisiin laadukkaan lukiokoulutuksen toteuttamisessa, tukee lukiolain ja uusien opetussuunnitelmien toimeenpanoa sekä lukiokoulutuksen toimintakulttuurin uudistamista. Lukiokoulutuksen laatuohjelma tukee hallituksen keskeisten tavoitteiden, kuten oppivelvollisuuden laajentamisen ja jatkuvan oppimisen uudistuksen valmistelua ja toimeenpanoa.

Ammatilliseen koulutukseen esitetään 27 milj. euroa opiskelijavuosien lisäämiseen lähihoitajien koulutukseen hoitajamitoituksen muutokseen varautumiseksi. Lähihoitajakoulutusta lisätään määräaikaisesti vuosina 2020-2024, jotta henkilöstön saatavuus voidaan turvata iäkkäiden henkilöiden tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa henkilöstömitoituksesta säädetyn mukaisesti.

Lisäksi hallitus tulee esittämään täydentävässä talousarvioesityksessään 80 milj. euron lisärahoitusta kertaluonteisena tulevaisuusinvestointina ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen. Rahoitusta lisätään yhteensä 150 milj. euroa vuosina 2021 ja 2022. Lisärahoitusta voidaan käyttää uusien opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen ja nykyisten tuntiopettajien opetustuntimäärän lisäämiseen sekä tarvittaessa myös opetuksen tukihenkilöstön palkkaamiseen, jotta opettajien työpanosta on mahdollista kohdentaa enemmän opetukseen. Tavoitteena on turvata jokaiselle opiskelijalle hänen tarvitsemansa opetus, ohjaus ja tuki kiinnittäen erityistä huomiota niihin opiskelijoihin, jotka tarvitsevat enemmän tukea opintoihinsa. Opetuksen ja ohjauksen resurssien lisääminen on vuosina 2020-2022 toteutettavan ammatillisen koulutuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelman keskeinen toimenpide.

Jatkuvaan oppimiseen panostetaan 40 milj. euroa myös osana tulevaisuushankkeiden rahoitusta. Rahoitus kohdennetaan erityisesti työikäisen väestön osaamisen kehittämiseen, heikkojen perustaitojen omaavien osaamisen vahvistamiseen sekä ikääntyneiden työllistymisen helpottamiseen.

Kokonaisuutena ensi vuoden talousarvioesitys antaa erinomaiset mahdollisuudet varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä ammatillisen ja lukiokoulutuksen laadukkaalle järjestämiselle ja kehittämiselle. Toimenpiteillä vähennetään eriarvoisuutta ja lisätään tasa-arvoisen kasvatuksen ja koulutuksen edellytyksiä alkaen varhaiskasvatuksesta aina toisen asteen tutkinnon suorittamiseen saakka.